УДК 35.085:316.7-027.21

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-10\(16\)-192-205](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-10(16)-192-205)

Шутовська Злата Олексіївна аспірантка, Навчально-науковий інститут державного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, вул. Антон Цедік, 20, м. Київ, 03057, тел/факс: (044) 481-21-55, e-mail: zлата.shutovskaya@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9360-2331>

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Анотація. Сьогоднішні реалії потребують публічної, професійної, ефективної, орієнтованої на громадян державної служби, яка функціонує в інтересах держави і суспільства. Отже, формування особистості державного службовця, готового до міжкультурного спілкування, до успішної участі в діалозі культур, актуалізується потребами ефективного вирішення існуючих та попередження назріваючих суспільних конфліктів, що виникають на ґрунті соціальних та культурних протиріч. Водночас, недостатній рівень сформованості соціокультурних компетентностей державних службовців, перешкоджає утвердженню професійної культури серед державних службовців, стоїть на заваді реалізації принципів неупередженості, чесності, відданості, відповідальності серед державних службовців, негативно впливає на етику поведінки державних службовців, зумовлює ризики прояву корупційних діянь.

Саме тому, на сучасному етапі розвитку української держави, особливого значення набувають наукові дослідження щодо важливості соціокультурних компетентностей державних службовців, де соціокультурні компетентності виступають запорукою підвищення соціальних та культурних цінностей в системі державної служби, сприяють утвердженню правових засад державної служби та її популяризації, тим самим посилюючи довіру українського суспільства до посадовців.

Соціокультурні компетентності, як поняття, розглядалися у дослідженнях науковців в галузі соціологічних, політичних, педагогічних, психологічних наук і лише частково в галузі знань «публічне управління та адміністрування», що обумовлює актуальність розгляду цього поняття у сфері державної служби.

У статті зроблений теоретичний аналіз поглядів науковців на визначення поняття «соціокультурні компетентності». Розкрито сутність понять: «компетентність», «компетенція», «соціальна компетентність», «культурна компетентність», «соціокультурна компетентність». Окреслено взаємозв'язок та розмежування у визначенні науковцями цих понять. Запропоновано авторське визначення «соціальної компетентності» та «соціокультурної компетентності»

державних службовців».

Ключові слова: компетентність, компетенція, соціальна компетентність, культурна компетентність, соціокультурна компетентність, соціокультурна компетентність державних службовців.

Shutovska Zlata Oleksiivna Postgraduate student of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, Anton Tsedik St., 20, Kyiv, 03057, tel / fax: (044) 481-21-55, e-mail:zlata.shutovskaya@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9360-2331>

BASIC CONCEPTS AND CONTENT OF SOCIOCULTURAL COMPETENCES OF CIVIL SERVANTS

Abstract. Today's realities require a public, professional, efficient, citizen-oriented civil service that operates in the interests of the state and society. Thus, the formation of the personality of a civil servant, ready for intercultural communication, for successful participation in the dialogue of cultures, is actualized by the needs of effective resolution of existing and prevention of emerging social conflicts arising from social and cultural contradictions. At the same time, the insufficient level of sociocultural competencies of civil servants hinders the establishment of professional culture among civil servants, hinders the implementation of the principles of impartiality, honesty, loyalty, responsibility among civil servants, negatively affects the ethics of civil servants, causes risks of corruption.

That is why at the present stage of the Ukrainian state development research on the importance of sociocultural competencies of civil servants is especially important, where socio-cultural competencies are the key to improving social and cultural values in the civil service, promoting the legal framework increasing civil society confidence in officials.

Socio-cultural competencies as a concept have been considered in the research of scholars in the field of sociological, political, pedagogical, psychological sciences and only partially in the field of knowledge "public administration", which determines the relevance of this concept in the civil service.

The article provides a theoretical analysis of the views of scholars on the definition of "sociocultural competencies". The essence of the concepts: "competence", "competency", "social competence", "cultural competence", "sociocultural competence" is revealed. The relationship and distinction in the definition of these concepts by scientists is outlined. The author's definition of "social competence" and "sociocultural competence of civil servants" is proposed.

Keywords: competence, competency, social competence, cultural competence, sociocultural competence, sociocultural competence of civil servants.

Постановка проблеми. Державна служба України перебуває в стані

перманентної трансформації та реформування, що зумовлюється сучасними вимогами світової спільноти та українського суспільства до системи якості, ефективності, прозорості, відкритості державної служби.

Виконання завдань і функцій держави щодо забезпечення реалізації державної політики, виконання загальнодержавних, галузевих і регіональних програм, законів та інших нормативно-правових актів; надання доступних і якісних адміністративних послуг; управління персоналом державних органів; управління державними фінансовими ресурсами, майном та контролю за їх використанням; реалізація інших повноважень державного органу, визначених законодавством [1] потребує компетентних кадрів. Проте, сьогодні, питання професійності державних службовців залишається актуальним. Про це свідчать такі факти як упередженість, «політична заангажованість», конфлікт інтересів, верховенство своїх законів, а не «верховенство права», безвідповідальність, не толерантність, низький рівень професійної культури серед службовців. В свою чергу, це стає на заваді реалізації цілей та завдань держави, негативно впливає на імідж та етику державної служби, провокує нехтуваннями принципами формування високого професіоналізму державних службовців та підвищує ризики корупції.

Отже, соціокультурні компетентності державних службовців є необхідними для результативної роботи державної служби та утвердження демократичних принципів публічності, професійності, ефективності, результативності, прозорості, незаангажованості, що сприятиме викорененню бюрократичних проявів, дієвості вищезазначених принципів та орієнтації на громадян.

З огляду на зазначене, актуальність запропонованої до розгляду праці полягає в тому, що з'ясування сутності соціокультурних компетентностей та визначення їх змісту слугуватиме основою для їх теоретичної актуалізації та імплементації в практику публічної служби, сприятиме формуванню соціокультурних компетентностей (соціальні, культурні, соціокультурні) у державних службовців, утвердженню правових засад державної служби.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Соціокультурні компетентності, як поняття, частково розглядалися у дослідженнях науковців в галузі соціологічних, політичних, педагогічних, психологічних наук, а саме: О.Жорновою, І.Коняхіною та Г. Рагозиною, М. Максимець, О. Коломіною, О. Квасник та ін. В галузі знань «публічне управління та адміністрування» висвітлені лише деякі окремі аспекти соціокультурної складової, що свідчить про те, що соціокультурні компетентності ще не стали предметом дослідження у даній галузі і потребують більш ґрунтовного дослідження.

Метою статті є з'ясування суті основних понять та розкриття змісту соціокультурних компетентностей державних службовців (соціальні, культурні, соціокультурні).

Виклад основного матеріалу. Статтею 1 Закону України «Про державну службу» (далі - Закон) визначено, що *державний службовець* - це громадянин

України, який займає посаду державної служби в органі державної влади, іншому державному органі, його апараті (секретаріаті), одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з виконанням завдань і функцій такого державного органу, а також дотримується принципів державної служби, що визначені статтею 4 вищезазначеного Закону: *верховенства права; законності; професіоналізму; патріотизму; доброчесності; ефективності; забезпечення рівного доступу до державної служби; політичної неупередженості; прозорості; стабільності* [1].

Стаття 6 Закону передбачає, що посади державної служби в державних органах поділяються на категорії та підкатегорії залежно від порядку призначення, характеру та обсягу повноважень, змісту роботи та її впливу на прийняття кінцевого рішення, ступеня посадової відповідальності, необхідного рівня кваліфікації та професійних компетентностей державних службовців [1].

Згідно статті 2 вищезазначеного Закону *професійна компетентність* - здатність особи в межах визначених за посадою повноважень застосовувати спеціальні знання, уміння та навички, виявляти відповідні моральні та ділові якості для належного виконання встановлених завдань і обов'язків, навчання, професійного та особистісного розвитку; *професійний розвиток* - безперервний, свідомий, цілеспрямований процес особистісного та професійного зростання, що базується на інтеграції знань, умінь і компетентностей; *професійне навчання* - набуття та вдосконалення професійних знань, умінь та навичок, що забезпечує відповідний рівень професійної кваліфікації державного службовця для його професійної діяльності [1].

Зважаючи на вищевикладене стає зрозумілим, що Закон приділяє особливу увагу не тільки набуттю та наявності компетентностей у державних службовців, а й їх подальшому вдосконаленню.

Проте, слід зазначити, що науковці до цього часу мають різні погляди щодо тлумачення поняття компетентності та компетенції, де одні вважають їх тотожними, а інші – різними.

Відтак, С. Лейко на основі аналізу наукової літератури наводить основні підходи до трактування понять «компетенція» та «компетентність». Так, під поняттям «компетенція» вчені розуміють:

- сукупність взаємозалежних якостей особистості (знання, уміння, навички, способи діяльності), що задаються до певного кола предметів і процесів та необхідних для якісної, продуктивної діяльності щодо них (О.Кучай) [2];

- інтегративне поняття, що містить такі аспекти: готовність до цілі покликання; готовність до оцінювання, готовність до дії, готовність до рефлексії (О. Пометун) [2];

- об'єктивна категорія, суспільно визнаний рівень знань, умінь і навичок, ставлень тощо у певній сфері діяльності людини як абстрактного носія (за

матеріалами дискусій, організованих в рамках проекту ПРООН «Освітня політика та освіта «рівний-рівному»);

- деяка відчужена, наперед задана вимога до підготовки особи (властивості або якості, потенційні здатності особи), наперед задана вимога щодо знань та досвіду діяльності у певній сфері (М. Головань) [2].

Поняття «компетентність» розуміють як:

- якість особистості або сукупність якостей, мінімальний досвід діяльності в заданій сфері (В. Шадриков) [2];

- вміння мобілізувати в конкретній ситуації отримані знання та досвід, з врахуванням зовнішніх обставин; деяка загальна здатність людини, що базується на її знаннях, досвіді, цінностях і здібностях та яка не зводиться ні до конкретних знань, ні до навичок, а проявляється як можливість встановлення зв'язку між знанням та ситуацією (С. Шишов) [2];

- здатність застосовувати знання та уміння ефективно й творчо в міжособистісних відносинах – ситуаціях, що передбачають взаємодію з іншими людьми в соціальному контексті так само, як і в професійних ситуаціях; поняття, що логічно походить від ставлень до цінностей; та від умінь до знань (Quality education and competencies for life) [2];

- рівень готовності застосування знань, умінь, навичок в різних ситуаціях (Л. Ільяшенко) [2];

- спроможність кваліфіковано здійснювати діяльність, виконувати завдання або роботу; набір знань, навичок і ставлень, що дають змогу особистості ефективно діяти або виконувати певні функції, спрямовані на досягнення певних стандартів у професійній галузі або певній діяльності (Дж. Спектор) [2];

- поєднання відповідних знань і здібностей, що дають підставу обґрунтовано судити про цю сферу й ефективно діяти в ній; володіння людиною відповідною компетенцією, що включає його особисте ставлення до неї та предмета діяльності (А. Хуторський) [2].

На думку М. Леонтьян слід розрізняти поняття «компетенція» і «компетентність», оскільки компетентність, на відміну від компетенції (що містить в собі ключові поняття «знання», «уміння» та «навички» та ін.), які передбачають дію людини за стандартною ситуацією, має в собі елемент готовності до ситуації через особистісну характеристику людини, через перехід від якості знання до якості діяльності, яка може бути нестандартною. І тому за своєю суттю поняття «компетентність» є значно ширшим від поняття «компетенція» [3].

Аналізуючи вищевикладені трактування поняття «компетентності», відзначимо його ємкість та направленість на особистісні, моральні якості та цінності, а також обов'язкову наявність певних знань, навичок та умінь, що об'єднує в собі компетенція. Що безумовно є важливим в професійній діяльності державних службовців.

На нашу думку трактування поняття «соціокультурні компетентності державних службовців» потребує розгляду основних її складових – соціальної та культурної.

Важливу роль соціальній та культурній компетентностям приділено у Державному стандарті початкової освіти, що свідчить про нагальну потребу формування та розвитку даних компетентностей у особистості з раннього віку.

Згідно п.7 вищезазначеного Державного стандарту існує перелік ключових компетентностей, серед яких виокремимо наступні:

«громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають:

- спроможність діяти як відповідальний громадянин та брати повноцінну участь у громадському та суспільному житті, зокрема школи та класу, спираючись на розуміння соціальних, економічних і політичних понять та сталого розвитку, критичне оцінювання основних подій національної, європейської та світової історії, а також повагу до прав людини та верховенства права, цінування культурного розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України;

- виявлення поваги до інших та толерантності, уміння конструктивно співпрацювати, співчувати та діяти в конфліктних ситуаціях, зокрема пов'язаних з різними проявами дискримінації. Дбайливе ставлення до особистого, соціального і фізичного добробуту та здоров'я, дотримання здорового способу життя; розуміння правил поведінки і спілкування, що є загальноприйнятими в різних спільнотах і середовищах, спроможність діяти в умовах невизначеності та багатозадачності.

Культурна компетентність, відповідно до вищезгаданого Державного стандарту передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості» [4].

Згідно статті 12 Закону України «Про освіту» для здобувачів повної загальної середньої освіти, формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності можливе, шляхом формування ключових компетентностей (серед яких знову зазначені соціальні та культурні). Стаття 17 вищезгаданого Закону визначає, що метою вищої освіти є здобуття особою високого рівня наукових та/або творчих мистецьких, професійних і загальних компетентностей, необхідних для діяльності за певною спеціальністю чи в певній галузі знань. А згідно 18 статті цього ж Закону післядипломна освіта передбачає набуття нових та вдосконалення раніше набутих компетентностей на основі здобутої вищої, професійної (професійно-технічної) або фахової передвищої освіти та практичного досвіду [5].

Отже, формування ключових компетентностей, які порч з іншими включають соціальну та культурну закріплено нормативно-правовими актами і на

нашу думку є запорукою професійності та доброчесності будь-якого громадянина та службовця.

Поруч з визначеннями на рівні Закону розглянемо тлумачення поняття соціальної компетентності науковцями.

На думку В. Ковальчук. соціальна компетентність – це здатність особистості орієнтуватися у різних життєвих ситуаціях, жити й ефективно працювати у суспільстві з ринковою економікою на основі сучасної базової методологічної, світоглядної, духовної, моральної, інформаційної культури.

На основі цього підходу соціально компетентна людина здатна: приймати рішення стосовно себе і прагнути до розуміння власних почуттів і вимог; блокувати неприємні почуття і власну невпевненість; представляти, як слід досягати мети найефективнішим чином; правильно розуміти бажання, очікування і вимоги інших людей, враховувати їхні права; уявляти, як з урахуванням конкретних обставин і часу поводитися, беручи до уваги інтереси інших людей та власні вимоги; усвідомлювати, що соціальна компетентність не має нічого спільного із агресивністю і передбачає повагу прав і обов'язків інших [6].

Так, Т. Смагіна наводить деякі тлумачення поняття соціальної компетентності, де на думку Г. Сивкової, соціальна компетентність – це наявність впевненої поведінки, за якої навички в сфері відносин з людьми автоматизуються і дають можливість швидко змінювати свою поведінку в залежності від ситуації.

На окрему увагу заслуговує виокремлення та наукове обґрунтування складових соціальної компетентності, запропоновані І. Зимньою: знансєвий (когнітивний) компонент (володіння знаннями змісту компетентності); мотиваційний компонент (готовність до прояву компетентності); ціннісно-смысловий компонент (відношення до змісту компетентності та емоційно-вольова регуляція процесу і результату реалізації компетентності); поведінковий компонент (досвід прояву компетентності у різноманітних стандартних та нестандартних ситуаціях).

Проаналізувавши запропоновані підходи Т. Смагіна взяла за основу таке визначення: соціальна компетентність – це система знань, умінь, ставлень, ціннісних орієнтацій та поведінкових компонентів (відповідного стилю спілкування) необхідних для існування в соціумі [7].

На думку М. Докторович соціальна компетентність – це набута особистістю здатність гнучко орієнтуватися у постійно змінних соціальних умовах і спроможність ефективно взаємодіяти із соціальним довкіллям [8].

Отже, проаналізувавши вищезазначені тлумачення соціальної компетентності стає зрозумілим відсутність єдиного трактування та тлумачення цього поняття, саме тому пропонуємо авторське визначення, де *соціальні компетентності* – це застосування набутих знань, умінь, навичок у стандартних та нестандартних життєвих, робочих ситуаціях; спроможність адаптуватися до оточуючого середовища; порозуміння з представниками різних верств соціальної

ланки на основі морально-ціннісної складової.

Наступним розглянемо тлумачення поняття культурної компетентності, яка, на нашу думку, є невід'ємною складовою досягнення особою ефективності та результативності при виконанні поставлених цілей та задач як на міжособовому рівні, так і на загальнодержавному.

На думку М. Сарафа поняття культурної компетенції висловлює здатність суб'єкта будувати свою діяльність таким чином, щоб незалежно від її предметної області і від її обсягу отримувати результати, які об'єктивно сприяють такому відтворенню соціуму, при якому розширюються можливості співпраці його членів та інституцій як самодіяльних, вільних і творчих суб'єктів [9].

Анг та Ван Дайн тлумачать поняття культурної компетентності як здатність людини функціонувати й ефективно управляти в культурно різних умовах» [10].

Т. Йоо-Сенга вважає, що культурна компетентність необхідна для того, щоб упоратися зі стресом в результаті культурного шоку та, як наслідок, розчарування і плутанини, що, як правило, можуть бути результатом зіткнення культурних відмінностей [11].

Л. Астаховою культурна компетентність тлумачиться як здатність до організації та розвитку особистістю власної життєдіяльності, своєї матеріальної та духовної праці, до опанування системи соціальних норм, духовних цінностей, норм відношення до природи, між людьми та до себе самої [12].

А в праці «Культурна компетентність в Україні», яка була опублікована за результатами соціологічного дослідження в рамках спільного американо-українського дослідницького проекту CQS поняття культурної компетентності, яке є похідним від культурної обізнаності та культурного сприйняття, використовується для пояснення понять міжкультурної комунікації та залучення населення до участі в культурному житті. Одним з результатів цього дослідження були визначені такі головні засади міжкультурної взаємодії, як розуміння, терпимість, розвиток особистості; було підкреслено особливу роль знань та спілкування, важливість поваги до інших культур [13].

У навчальному посібнику для магістрантів і аспірантів, докторантів і здобувачів, а також викладачів культурології «Культурологія для культурологів» А. Флієр розглядає культурну компетентність як специфічний стан людини по відношенню до суспільства, багато в чому схожий з його соціальною адекватністю, але в більшій мірі прив'язана до діючої в суспільстві ієрархії цінностей і параметрів соціального досвіду, втіленим насамперед у знаннях загальногуманітарного характеру. В його посібнику поняття «культурна компетентність» означає перш за все той умовно достатній ступінь соціалізації та інкультурированості індивіда, який дозволяє йому вільно розуміти, використовувати і варіативно інтерпретувати всю суму повсякденних (неспеціалізованих) знань, а частково й спеціалізованих, але які увійшли в звичайний побут, складаючих норму загальносоціальної ерудованості людини в даному середовищі, суму правил, зразків, законів, звичаїв, заборон, етикетних

установок та інших регуляторів поведінки, вербальних і невербальних мов комунікації, систему загальноприйнятих символів, світоглядних підстав, ідеологічних і ціннісних орієнтацій, безпосередніх оцінок, соціальних і міфологічних ієрархій і т. п. [14].

На нашу думку визначення культурної компетентності сформоване А. Флером є найбільш ємким та якнайширше розкриває сутність цього поняття, оскільки включає в себе як необхідні знання, досвід, культурну обізнаність та особисту адекватність.

Отже, можна стверджувати, що культурна компетентність – це компетентність, від наявності якої залежить не тільки внутрішньо-організаційна робота, а й зовнішня співпраця у міжкультурному просторі.

Розглянувши деякі тлумачення понять соціальна та культурна компетентність які, на нашу думку, є складовими соціокультурних компетентностей, доцільно розглянути тлумачення науковцями самого поняття соціокультурних компетентностей.

На думку І.Коняхіної та Г. Рагозиної соціокультурну компетентність особистості закономірно розглядати як здатність реалізовувати свою потребу в певному виді діяльності (соціально-культурної), відповідну потребам і спрямованості самої особистості, її інтересам і можливостям, а також умов, наданим соціумом і культурою. Тому оптимальний рівень соціокультурної компетентності можна визначити як наявність у людини спеціальної системи знань, умінь і навичок, що дозволяють будувати позитивні відносини з різними людьми, в тому числі і з несхожими на нього по самих різних параметрах: етнокультурним, релігійним, расовим, соціальним і світоглядним. Соціокультурна компетентність передбачає успішну взаємодію особистості, як з членами власної групи, так і з представниками інших груп, несхожих по самих різних ознаках [15].

Соціокультурну компетентність О.Жорнова характеризує як здатність особистості забезпечувати самозміну засобами звичної активності, що проявляється як ефективний вплив на життєдіяльність інших, громади, переосмислення, усвідомлення існування інших культурних значень раніше привласненого сенсу життєдіяльності [16].

На думку М. Максимець соціокультурна компетентність розглядається як здатність особистості через адекватне розуміння та повагу до інших мов, культур і релігій виявляти активну і відповідальну життєдіяльність у соціумі на засадах демократичності, гуманізму, толерантності тощо [17].

Розглядати соціокультурну компетенцію як систему уявлень про основні національні традиції, звичаї та реалії країни, мова якої вивчається, а також систему навичок та вмінь узгоджувати свою поведінку згідно з цими знаннями запропонувала О. Коломінова [18].

За визначенням О. Квасник соціокультурну компетентність розглядають як інтеграційну особово-професійну якість, що забезпечує його ефективну взаємодію

з оточуючими, спрямована на створення умов для їх успішного входження в динамічний, полікультурний соціум, самовизначення і самореалізації в ньому. При цьому виникає діалектична суперечність між необхідністю належної соціалізації особистості, задоволення суспільних потреб у певних кадрах, з одного боку, та з індивідуальними цілями, прагненнями, інтересами самої особистості. [19].

Таким чином, на підставі проведеного аналізу ми дійшли висновків, що соціокультурна компетентність є доволі широким поняттям, що включає в себе соціальну та культурну компетентності, і є необхідною для будь-якої людини та особливо-важливою для державних службовців, оскільки вони виконують покладені на них функції держави та контактують з представниками різних культу. В свою чергу це впливає на якість надання послуг, задоволення потреб громадян, значно знижує ризик дискримінації за будь-якою ознакою, утверджує принципи верховенства права, професійності, моральності, чесності та неупередженого ставлення, незалежно від свого світогляду.

Узагальнюючи вищевикладене та зважаючи на той факт, що тлумачення поняття соціокультурна компетентність широко представлені в галузі соціологічних, політичних, педагогічних, психологічних наук, а в галузі знань «публічне управління та адміністрування» розглянуті лише деякі його аспекти, ми пропонуємо авторське визначення, де *соціокультурні компетентності державних службовців* – це здатність та готовність особистості виконувати свої посадові обов'язки через призму моральності, чесності, неупередженості, соціальної адекватності та культурно-ціннісної орієнтації, застосовуючи необхідні знання, вміння та навички для ефективного вирішення поставлених задач та задоволення потреб громадян у полікультурному середовищі.

Висновки.

У результаті дослідження було:

1.З'ясовано, що існують суттєві відмінності між поняттями «компетентність» та «компетенція», де перше є більш ємким та ширшим по своїй суті. На нашу думку, компетентність орієнтована на особистісні, моральні якості, цінності з обов'язковою наявністю певних знань, навичок та умінь, що об'єднує в собі компетенція.

2.Розкрито зміст соціокультурних компетентностей державних службовців, основу якого складають соціальні та культурні компетентності, які розглядаються у аспекті взаємодії особи не тільки на міжособовому рівні, що передбачає безпосереднє спілкування з різними особами та групами людей, а й на рівні масового спілкування, де ставлення до іншої людини обумовлює певну культуру спілкування та регулюється системою суспільних відносин. Соціокультурні компетентності державного службовця – це нагальна потреба сьогодення, що виникає на ґрунті соціальних непорозумінь, низької поведінкової культури, агресивності, бюрократизованості, власної упередженості та свавілля представників сфери державного управління.

3. У зв'язку з європейським вектором руху нашої держави, що вимагає певних стандартів роботи та є мотиваційним поштовхом до досконалості професійних кадрів, підвищення ефективності та збільшення результативності у сфері державного управління, перспективою подальших досліджень є визначення структури соціокультурних компетентностей державних службовців, обґрунтування їх місця та ролі в структурі компетентної системи державних службовців.

Література:

1. Закон України: Про державну службу від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
2. Лейко С. В. Поняття "компетенція" та "компетентність": теоретичний аналіз. Педагогічний процес: теорія і практика. 2013. Вип. 4. С. 128-135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pptp_2013_4_15
3. Леонтьян М. А. Поняття "компетенція" і "компетентність" у теорії освіти. Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Сер. : Педагогіка. 2012. Т. 188, Вип. 176. С. 73-75. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduped_2012_188_176_18
4. Постанова КМУ: Про затвердження Державного стандарту початкової освіти від 21.02.2018 р. № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>
5. Закон України: Про освіту від 5.09. 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
6. Соціальна компетентність: проблема визначення. Наукові записки Ніжинського державного педагогічного університету імені Миколи Гоголя. Серія: психолого-педагогічні науки. 2002. №4, ч.1. с.54-57.
7. Смагіна Т. М. Поняття та структура соціальної компетентності учнів як наукова проблема. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка: електрон. версія журн. 2010. Вип. 50. Пед. науки. С. 138- 142. URL: http://zippo.net.ua/data/files/KafMetNavPredm/NaukRobota/Smagina_TM_Pon_Strukt.pdf
8. Докторович М.О. Соціальна компетентність як наукова проблема / М.О. Докторович // Психологія і суспільство. 2009. №3. С.144-147. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/30622/1/%D0%94%D0%BE%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87.pdf>
9. Сараф М.Я. Формирование культурной компетенции как необходимое условие сохранения целостности культурного пространства и его креативного потенциала. Культура и образование: научно-информационный журнал вузов культуры и искусств. 2017. №2 (25). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-kulturnoy-kompetentsii-kak-neobhodimoe-uslovie-sohraneniya-tselostnosti-kulturnogo-prostranstva-i-ego-kreativnogo>
10. kAng, S., & Van Dyne, L. (2008). Conceptualization of cultural intelligence: Definition, distinctiveness, and nomological network. In S. Ang & L. Van Dyne (Eds.), Handbook of cultural intelligence: Theory, measurement, and application (pp. 3–15). Armonk, NY: M.E. Sharpe, Inc.
11. Joo-Seng T. Issues & Observations: Cultural Intelligence and the Global Economy. Leadership in Action. 2004. № 24 (5). pp. 19–21.
12. Астахова Л. В. Развитие культурной компетентности студента в постиндустриальном обществе: императивы капитального подхода. Интеграция образования. 2017. Т. 21. № 1. С. 35–45. URL: <https://doi.org/10.15507/1991-9468.086.021.201701.035-045>
13. Джонсон Р. Б. Культурна компетентність в Україні. Журнал європейської економіки. 2014. Т. 13. № 3. С. 236–247.

14. Флиер А.Я. Культурология для культурологов: Учебное пособие для магистрантов и аспирантов, докторантов и соискателей, а также преподавателей культурологии. М.: Академический Проект, 2000. 496 с. URL: http://yanko.lib.ru/books/cultur/flier-cult_f_cult.pdf-l.pdf
15. Коняхина И.В., Рагозина Г.А. Теоретические основы формирования социально – культурной компетентности учителя общеобразовательной школы во внутришкольном повышении квалификации в условиях освоения и реализации компетентностного подхода. Современная педагогика. 2014. № 10 URL: <https://pedagogika.snauka.ru/2014/10/2821>
16. Жорнова О. І. Соціокультурна компетентність студентів в контексті оминання «слабких ланок» сучасного освітнього процесу. Вища освіта України. – Додаток 3 (Т.3) 2006. Тематичний випуск "Вища освіта у контексті інтеграції до європейського простору". С. 93 – 100.
17. Максимець М. Формування соціокультурної компетенції у процесі вивчення іноземної мови. Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. 2006. Випуск 21. С. 211-218.
18. Коломинова О.О. О формировании социокультурной компетенции у младших школьников. Иноземні мови. 1997. № 3. С. 39-41.
19. Квасник О. В. Теоретичні засади формування соціокультурної компетентності у студентів технічних ВНЗ. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2010. Вип. 26. С. 289-294. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Sitimn_2010_26_58

References:

1. Zakon Ukrainy Pro derzhavnu sluzhbu: pryiniaty 10 hrudnia 2015 roku № 889-VIII [Law of Ukraine on civil service from Desember 10 2015 № 889-VIII]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19> [in Ukrainian].
2. Leiko S. V. (2013). Poniattia "kompetentsiia" ta "kompetentnist": teoretychnyi analiz. Pedahohichnyi protses: teoriia i praktyka [The concept of "competence" and "competence": a theoretical analysis. Pedagogical process: theory and practice]. Issue. 4, 128-135. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pptp_2013_4_15 [in Ukrainian].
3. Leontian M. A. (2012). Poniattia "kompetentsiia" i "kompetentnist" u teorii osvity [The concept of "competency" and "competence" in the theory of education.]. *Naukovi pratsi [Chornomorskoho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly kompleksu "Kyievo-Mohylianska akademiia"]*. Ser. : Pedahohika – Scientific works [Petro Mohyla Black Sea State University of the Kyiv-Mohyla Academy complex]. Ser. : Pedagogy. Vol. 188, issue. 176. (pp.73-75). Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduped_2012_188_176_18 [in Ukrainian].
4. Postanova KМУ Pro zatverdzhennia Derzhavnoho standartu pochatkovoї osvity: pryiniaty 21 liutoho 2018 roku № 87 [Resolution of the Cabinet of Ministers On approval of the State standard of primary education from Februart 21 2018 № 87]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
- 5 Zakon Ukrainy Pro osvitu pryiniaty 5 veresnia 2017 roku .№ 2145-VIII [Law of Ukraine: On Education] (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
6. Sotsialna kompetentnist: problema vyznachennia. (2002). [Social competence: the problem of definition]. *Naukovi zapysky Nizhynskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykoly Hoholia. Serii: psykholoho-pedahohichni nauky–Scientific notes of Nizhyn State Pedagogical University named after Nikolai Gogol. Series: psychological and pedagogical sciences*. 4, part.1.(p.54-57) [in Ukrainian].
7. Smahina T. M. (2010). Poniattia ta struktura sotsialnoi kompetentnosti uchniv yak naukova problema [The concept and structure of social competence of students as a scientific problem]. *Visnyk*

Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka: elektron. versiiia zhurn.– *Bulletin of Zhytomyr State University named after Ivan Franko: electron. magazine version*. Issue. 50. Ped.nauky. (p.138-142) Retrieved from: http://zippo.net.ua/data/files/KafMetNavPredm/NaukRobota/Smagina_TM_Pon_Strukt.pdf [in Ukrainian].

8. Doktorovych M.O. (2009). Sotsialna kompetentnist yak naukova problema [Social competence as a scientific problem]. *Psykhologhiia i suspilstvo – Psychology and Society*. 3. (p. 144-14). Retrieved from: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/30622/1/%D0%94%D0%BE%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87.pdf> [in Ukrainian].

9. Saraf M.Ia. (2017). Formyrovanye kulturnoi kompetentsyy kak neobkhodymoe usloviye sokhraneniya tselostnosti kulturnogo prostranstva y eho kreatyvnoho potentsyala [Formation of cultural competence as a necessary condition for preserving the integrity of cultural space and its creative potential]. *Kultura y obrazovanye: nauchno-ynformatsionnui zhurnal vuzov kulturu y yskusstv – Culture and education: scientific and information journal of universities of culture and arts*. 2 (25). Retrieved from: <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-kulturnoy-kompetentsii-kak-neobhodimoe-uslovie-sohraneniya-tselostnosti-kulturnogo-prostranstva-i-ego-kreativnogo> [in Russian].

10. kAng, S., & Van Dyne, L. (2008). Conceptualization of cultural intelligence: Definition, distinctiveness, and nomological network. In S. Ang & L. Van Dyne (Eds.), *Handbook of cultural intelligence: Theory, measurement, and application* (pp. 3–15). Armonk, NY: M.E. Sharpe, Inc.

11. Joo-Seng T. Issues & Observations: Cultural Intelligence and the Global Economy. *Leadership in Action*. 2004. № 24 (5). pp. 19–21.

12. Astakhova L. V. (2017) Razvitye kulturnoi kompetentnosti studenta v postyndustrialnom obshchestve: ymperatyvu kapytalnoho podkhoda. [Development of cultural competence of the student in a post-industrial society: imperatives of the capital approach]. *Yntehratsyia obrazovanyia – Education integration*. Vol. 21. № 1. (p. 35–45). Retrieved from: <https://doi.org/10.15507/1991-9468.086.021.201701.035-045> [in Russian].

13. Dzhonson R. B. (2014). Kulturna kompetentnist v Ukraini [Cultural competence in Ukraine]. *Zhurnal yevropeiskoi ekonomiky – Journal of European Economy*. Vol. 13. № 3. (p. 236–247).

14. Flyer A.Ia. (2000) Kulturolohiya dlia kulturolohov: Uchebnoe posobyie dlia mahystrantov y aspyrantov, doktorantov y soyskatelei, a takzhe prepodavatelei kulturolohyi [Culturology for culturologists: A textbook for undergraduates and graduate students, doctoral students and applicants, as well as teachers of culturology]. *Akademicheskyyi Proekt – Akademicheskii Proekt*. p.496. Retrieved from: http://yanko.lib.ru/books/cultur/flier-cult_f_cult.pdf-l.pdf [in Russian].

15. Koniakhyna Y.V., Rahozya H.A. (2014). Teoretycheskye osnovy formyrovaniya sotsyalno – kulturnoi kompetentnosti uchytelia obshcheobrazovatelnoi shkolu vo vnutryshkolnom povushenyy kvalyfykatsyy v usloviakh osvoeniya y realizatsyy kompetentnostnoho podkhoda [Theoretical bases of formation of social - cultural competence of the teacher of comprehensive school in intraschool advanced training in the conditions of development and realization of the competence approach]. *Sovremennaiia pedahohyka – Modern pedagogics*. 10. Retrieved from: <https://pedagogika.snauka.ru/2014/10/2821> [in Russian].

16. Zhornova O. I. (2006). Sotsiokulturna kompetentnist studentiv v konteksti omynannia «slabkykh lanok» suchasnoho osvithnoho protsesu [Socio-cultural competence of students in the context of avoiding the "weak links" of the modern educational process]. *Vyshcha osvita Ukrainy. Tematychnyi vypusk "Vyshcha osvita u konteksti intehtratsii do yevropeiskoho prostoru" – Higher education in Ukraine. Thematic issue "Higher education in the context of integration into the European space"*. Vol.3 (p. 93 – 100) [in Ukrainian].

17. Maksymets M. (2006) Formuvannia sotsiokulturnoi kompetentsii u protsesi vyvchennia inozemnoi movy [Formation of socio-cultural competence in the process of learning a foreign language]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia pedahohichna Bulletin of Lviv University. The series is pedagogical*. Vol. 21. (p. 211-218) [in Ukrainian].

18. Kolomynova O.O.(1997) O formirovaniy sotsyokulturnoi kompetentsyy u mladshykh shkolnykov [About formation of sociocultural competence at younger schoolboys.] *Inozemni movy – Foreign languages*. 3. (p. 39-41) [in Russian].

19. Kvasnyk O. V. (2010). Teoretychni zasady formuvannya sotsiokulturnoi kompetentnosti u studentiv tekhnichnykh VNZ [Theoretical principles of formation of socio-cultural competence in students of technical universities.] *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy – Modern information technologies and innovative teaching methods in training: methodology, theory, experience, problems*. Vol. 26. p. 289-294). Retrieved from: http://www.irbisnbn.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbnv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Sitimn_2010_26_58 [in Ukrainian].